

ISSN (Print): 2304-5809
ISSN (Online): 2313-2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 12 (39) грудень, 2016 р.

Члени редакційної колегії журналу:

Arkadiusz Adamczyk – professor, dr hab. in humanities (Poland)
Janusz Wielki – professor, dr hab. in economics, engineer (Poland)
Inessa Sytnik – professor, dr hab. in economics (Poland)
Базалій Валерій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Балашова Галина Станіславівна – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глуценко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Гриценко Дмитро Сергійович – кандидат технічних наук (Україна)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Україна)
Змерзлий Борис Володимирович – доктор історичних наук (Україна)
Іртищева Інна Олександрівна – доктор економічних наук (Україна)
Коковіхін Сергій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лавренко Юрій Олександрович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лебедева Надія Анатоліївна – доктор філософії в галузі культурології (Україна)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Морозенко Дмитро Володимирович – доктор ветеринарних наук (Україна)
Наумкіна Світлана Михайлівна – доктор політичних наук (Україна)
Нетюхайло Лілія Григорівна – доктор медичних наук (Україна)
Пекліна Галина Петрівна – доктор медичних наук (Україна)
Писаренко Павло Володимирович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Романенкова Юлія Вікторівна – доктор мистецтвознавства (Україна)
Севостьянова Наталія Лларіонівна – кандидат юридичних наук (Україна)
Стратонов Василь Миколайович – доктор юридичних наук (Україна)
Шаванов Сергій Валентинович – кандидат психологічних наук (Україна)
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович – доктор технічних наук (Україна)
Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук (Україна)
Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук (Україна)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Шепель Юрій Олександрович – доктор філологічних наук (Україна)
Шерман Михайло Ісаакович – доктор педагогічних наук (Україна)
Шипота Галина Євгенівна – кандидат педагогічних наук (Україна)
Яковлев Денис Вікторович – доктор політичних наук (Україна)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.В. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru, Polish Scholarly Bibliography

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013); 5.77 (2014); 43.69 (2015)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

Обкладинка журналу присвячена річниці введення в експлуатацію одного з найкрасивіших мостів Києва, який було збудовано у 1976 році та саме він став першим вантовим мостом на території України. На той час будівництво мостів вантовим способом було інноваційною технологією, адже застосовувалася технологія скріплення арматурою окремих залізобетонних балок, довгий проліт підтримують на вазі величезні троси, які називаються ванти, тому складається враження, ніби міст летить. Міст зв'язує правобережні житлові райони з житловими масивами Райдужний, Троещина, Воскресенка. Це цілий комплекс завдовжки понад 9 км, який складається з підходів до мостів через Дніпро і Десенку та відіграє найважливішу роль у транспортній інфраструктурі столиці.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та редакції журналу.

ЗМІСТ**ЮРИДИЧНІ НАУКИ**

Адашис А.І., Борисевич М.О. Правова відповідальність президента в Україні та Європі: порівняльно-правовий аналіз.....	571
Волох О.К. Електронне урядування як напрям реформування державного управління в Україні.....	576
Garajayev JeYhun Azerbaijan constitution court's role in protecting democracy: lessons from the EU.....	579
Джафарова М.В. Щодо питання розуміння адміністративного провадження як частини адміністративного процесу.....	583
Жарова О.П. До питання становлення наукових ступенів і спеціалізованих вчених рад.....	586
Ільницький В.О. Європейський досвід правового регулювання адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції.....	593
Коломієць А.М. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення.....	599
Колосова О.О. Соціальна політика на теренах України: правові аспекти становлення та розвитку.....	603
Коляда Т.А. Концептуально-правові засади розвитку державно-приватного партнерства у сфері житлово-комунального господарства.....	607
Корольчук А.М. Особливості правового регулювання укладення трудового договору (контракту) за результатами конкурсу: права та гарантії.....	611
Менсо І.В. Порядок здійснення оцифровки літературних творів для поповнення фондів електронних бібліотек.....	616
Некіт К.Г. Сервітутне право членів сім'ї власника житла.....	620
Пожар В.Г. Межі повноважень представників у кримінальному провадженні: проблеми визначення.....	624
Тодосієнко А.О. Загальні заходи оперативного-розшукової профілактики молодіжного екстремізму.....	628
Шапіро В.С., Шевченко О.В. Про деякі питання щодо реорганізації публічних акціонерних товариств.....	634

Шапіро В.С., Ляшенко В.В. Побудова та функціонування банківських систем: зарубіжний досвід.....	638
---	-----

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Аванесова І.А., Павленко К.М. Аналіз сучасних аспектів надання лізингових послуг.....	642
Avanesova N.E., Emets, T.V., Kovalenko N.G. Conceptual bases of development of innovative enterprises.....	646
Александрова Г.М., Сілаєва В.І. Фінансовий менеджмент транснаціональних корпорацій.....	649
Афанасьєва О.К., Рощина Н.В. Потребительская ценность товара как ведущий фактор, влияющий на принятие решения о покупке на в2в рынке предприятий морского транспорта.....	653
Безус Р.М., Дуброва Н.П. Кооперативний рух в органічному агровиробництві.....	658
Белікова Т.В., Цимбалюк О.О. Управління кредитними ризиками в банківській системі.....	663
Богацька Н.М., Кричевська О.А. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства.....	667
Бондаренко В.В., Круглов В.В. Формування інноваційної стратегії на торговельному підприємстві.....	671
Бондарчук А.В., Крамаренко К.В., Рудик Т.О. Теоретичне дослідження понять «лідерства» та «керівництва»: сутність та особливості.....	676
Бондарчук Н.В., Половко А.В. Система управління витратами загальнопромислового характеру як напрям підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.....	679
Боровик О.М., Бондарєва Т.Г. Технологічні та організаційно-методичні аспекти обліку виробничих витрат підприємств рибного господарства.....	683
Браїко А.Р. Розвиток іпотечного кредитування в Україні: стан та перспективи розвитку.....	690
Бутенко Д.С., Довгопола Ю.С. Шляхи розвитку підприємницької діяльності в Україні.....	694
Вірц К.А., Коваленко А.К., Сотник Г.І., Гессен А.Є. Вплив міжнародної міграції на вітчизняну економіку.....	698
Воловоденко А.В. Ефективність використання енергетичного потенціалу та продовольчої безпеки Запорізької області.....	702

Воляк Л.Р. Моделювання та кількісний вимір впливу основних факторів на якісні параметри земельних ресурсів.....	706	Гладюк М.П. Дослідження інформації щодо основних господарських процесів підприємств торгівлі.....	729
Вострякова В.І. Проблеми та перспективи розвитку логістичної системи розподілу плодово-ягідної продукції підприємств Вінницької області.....	710	Гордєєва Т.Ф., Олефіренко В.В. Нетарифний неопротекціонізм в Україні.....	734
Гаватюк Л.С., Гаврилюк М.В. Використання системи збалансованих показників у процесі управління діловою активністю підприємства.....	716	Гросул В.А., Баламут Г.С. Оцінка ризикостійкості в системі адаптаційного управління розвитком торговельного підприємства.....	739
Галагурич В.В. Формування та управління регіональним брендом.....	720	Грузіна І.А. Сутність та складові бюджетної системи.....	742
Гессен А.Є., Попова А.О., Шендрікова А.В. Місце України в розвитку міжнародної валютно-фінансової системи.....	723	Гуріна Є.С. Специфіка системи оподаткування туристичного бізнесу в Україні.....	746
Гессен А.Є., Проценко К.В., Самойленко Н.А., Шульга М.О. Наслідки та особливості формування зовнішнього боргу України.....	726	Жадько К.С., Васильєва В.Р., Шинкаренко К.Е. Проблемні питання інвентаризації роздрібної торгівлі.....	751

УДК 65.012.34:634(477.44)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ РОЗПОДІЛУ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вострякова В.І.

Вінницький національний аграрний університет

Виробництво плодово-ягідної продукції пов'язане із найвищими показниками втрат вздовж ланцюга постачання в усьому світі. Україна – також не виняток, адже близько третини свіжої плодово-ягідної продукції псується, так і не досягнувши кінцевого споживача, що негативно впливає на кінцеві результати діяльності підприємств зокрема та продовольчу безпеку країни в цілому. Удосконалення системи логістики та управління агропродовольчим ланцюгом постачання вважається найбільш ефективним підходом до зниження втрат плодово-ягідної продукції вздовж усього ланцюга. Помилки у плануванні логістичних операцій, які включають збирання, зберігання та транспортування, вкупі з невідповідністю інфраструктури, є одними з найбільш поширених причин високого рівня втрат продукції. У даній статті наведено характеристику поточного стану та результатів діяльності садівничих підприємств Вінницької області та проаналізовано можливість і доцільність застосування логістичних принципів у збутовій діяльності підприємств.

Ключові слова: інфраструктура, агропродовольчий ланцюг постачання, плодово-ягідна продукція, управління логістикою, втрати продукції.

Постановка проблеми. Логістика має основоположне значення для плодоягідної продукції, обмежені строки зберігання якої, вимагають комплексного планування таких процесів як транспортування, обробка, пакування і зберігання. Зменшення рівня втрат плодово-ягідної продукції та забезпечення споживачів високоякісною та недорогою продукцією можна досягти за допомогою ефективної логістичної системи розподілу, яка забезпечує доставку необхідної продукції в потрібний час. Проте, інтегровані моделі планування в агропродовольчих ланцюгах постачання і, зокрема, свіжих плодів та ягід, все ще знаходяться на стадії формування та не відповідають викликам сьогодення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значним внеском у формування поглядів щодо впровадження розподільчої логістики та резервів ефективності на підприємствах різних галузей є праці таких науковців: Б. Анікіна [1], Г. Армстронга, Дж. Блайта, О.М. Варченко [2], М. Ваховської, А. Гаджинського, П. Гайдуцького, Б. Губського, Дж. Джонсона, Є. Крикавського, Р. Ларино, В. Кислого [4], М. Маліка, М. Окландера, М. Пивоварова, П. Саблука, Н. Струк, А. Топалова, А. Тяпухна, Л. Фролова, В. Шпорта та ін.

Великий внесок у вивчення проблеми формування ринку продукції галузі зробили вітчизняні економісти: Д. Чухно, В. Юрчишин, В. Майдебурра, О. Шестопаль, О. Єрмаков, В. Рульєв, Т. Маркіна, Ф. Яковенко та інші. Однак у більшості наукових праць дуже мало уваги приділяється формуванню інтегрованих логістичних систем розподілу плодоягідної продукції в умовах посилення конкуренції українських підприємств зі

світовими виробниками внаслідок вступу України до СОТ та євроінтеграційних процесів.

Метою даної роботи є проведення аналізу ефективності реалізації плодово-ягідної продукції у Вінницькій області, визначення та характеристика ключових факторів, що впливають на ефективність логістичної системи розподілу та зниження рівня втрат такої продукції вздовж ланцюга постачання; проведення короткого огляду виконання логістичних операцій в системі розподілу плодово-ягідної продукції і основні проблеми, які з ними пов'язані та можливість їх усунення.

Виклад основного матеріалу. За останні кілька років Вінницька область впевнено закріпила свої позиції лідера по вирощуванню плодово-ягідної продукції та суттєво випереджає інші області України за показниками галузі (валове виробництво, якість, урожайність та площі закладання нових садів). Галузь садівництва розвивається динамічно: за останні 3 роки закладено молоді високоінтенсивні сади на площі понад 2,5 тис. га., а за минулий 2015 рік посаджено 740 га високоінтенсивних садів, в 2016 році в цілому по області планувалося закласти понад 1 тис. га молодих садів.

За даними Головного управління статистики у Вінницькій області обсяг виробництва плодово-ягідної продукції за останні п'ятнадцять років зріс більш ніж у п'ять разів з 321,2 тис. ц у 2000 р. до 1606,9 – у 2015 р. (табл. 1). Плодоягідне виробництво області має потенціал не лише для забезпечення внутрішніх потреб, якісна і доступна плодова продукція господарств Вінниччини користується попитом у покупців з різних об-

Таблиця 1

Динаміка рівня втрат плодово-ягідної продукції Вінницької області у 2000-2015 рр.

	2000	2005	2010	2013	2014	2015
Реалізація продукції, тис. ц	280,0	400,0	830,3	1350,7	1020,1	1130,3
Вироблено, всього, тис. ц	321,2	430,8	950,5	1526,4	1158,4	1606,9
Втрати, тис. ц	41,2	30,8	120,2	175,7	138,3	476,6
Частка втрат в обсязі виробленої продукції, %	12,8	7,2	12,6	11,5	11,9	29,7

Джерело: розроблено автором за даними [7]

ластей України, та навіть частково нарощує експортний потенціал.

Однак, в умовах ринкової економіки основною метою діяльності підприємств є отримання прибутку від реалізації продукції. Як видно з даних, наведених у таблиці 1, обсяги реалізації плодово-ягідної продукції істотно відрізняються від обсягів виробленої продукції. Втрати продукції за останній рік мають тенденцію до значного збільшення, майже у вічі, в порівнянні з попередніми роками і сягнули майже 30%, а це в свою чергу негативно позначається на результатах діяльності господарств. У арсеналі товаровиробника є лише два дієві інструменти, за допомогою яких він може суттєво підвищувати ефективність своєї діяльності: максимально ефективно використання ресурсів для зниження одиниці собівартості продукції та вибір оптимальних каналів збуту, які б забезпечували високу якість продукції за прийнятною ціною.

На рис. 1 представлено структуру каналів реалізації плодово-ягідної продукції Вінницької області. Дані статистики свідчать про тенденцію до зменшення обсягу реалізації плодово-ягідної продукції переробними підприємствами та прямого продажу на ринку і нарощування обсягів реалізації продукції за іншими напрямками. Аналіз інформаційного масиву, який відображається у статистичній звітності, свідчить про недосконалість інформаційного забезпечення збутової діяльності аграрних підприємств, адже показник «за іншими напрямками» не відповідає сучасним потребам економічного та логістичного аналізу, він є занадто узагальненим і поєднує в собі як прямі угоди на біржах так і через торгово-посередницькі структури, між якими існує цілий ряд відмінностей як у формуванні цін, так і у декларуванні обсягів реалізації.

Структура реалізації плодово-ягідної продукції

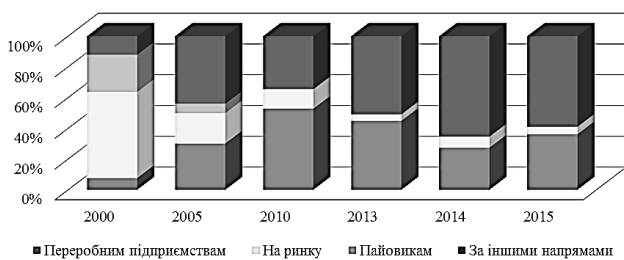

Рис. 1. Динаміка зміни структури реалізації плодово-ягідної продукції Вінницької області (2000-2015 рр.)

Джерело: розроблено автором за даними [7]

Рівень ціни продукції залежить від способу її продажу [3]:

Прямий метод (на підприємстві, на ринку, у власному магазині або через Інтернет мережу) забезпечує більш високу ціну на продукцію, адже буде включати також витрати на переробку, упаковку, продаж, а також витрати на транспорт. Прямий продаж є більш вигідним для кінцевого споживача, адже платитиме менше, ніж у магазині, для виробника він вигідний лише за невеликих об'ємів продукції, які не вимагають глибокої обробки та переробки, але вони можуть бути більш диверсифікованими по сортах та видах.

Метод непрямого продажу. Цей варіант більше підходить для підприємств, які виробляють велику кількість однорідного товару, або для тих, чия продукція вимагає більш високої доробки перед продажем і самі вони не мають відповідних умов для цього. Він має недоліки як для виробників (вони будуть продавати за більш низькою ціною) так і для споживачів, які платитимуть більш високу ціну в магазині (включає в себе витрати на сортування та пакування, транспортування та надання оптових та роздрібних послуг). Нажаль, цей метод є найбільш розповсюдженим у Вінницькій області.

Найбільші садові масиви знаходяться у Барському, Тиврівському, Могилів-Подільському, Іллінецькому, Жмеринському та Шаргородському районах, проте забезпечити урожайність на рівні, вище середньої по області (130 ц з 1 га) вдалося лише шести районам (табл. 2).

Таблиця 2

Зібрана площа та урожайність плодово-ягідної галузі окремих районів Вінницької області за 2015 р.

	Всього насаджень, га	в т.ч. в плодоносному віці, га	Фактичний збір урожаю, ц	Урожайність, ц з 1 га
Вінницька обл.	15484,7	12,338,0	1606896,2	130,0
Барський р-н	2419,1	1968,8	296231,9	150,5
Вінницький р-н	802,1	555,7	130394,6	234,6
Жмеринський р-н	1244,0	949,1	139,470,8	146,9
Літинський р-н	617,4	559,9	112526,6	201,0
Тулчинський р-н	804,8	688,3	146981,2	213,5
Тиврівський р-н	15159,5	1212,9	234289,0	193,2

Джерело: розроблено автором за даними [7]

Як свідчать статистичні дані, наведені у таблиці 3, забезпечити високу урожайність плодово-ягідної галузі не достатньо, щоб отримати високий рівень прибутковості та рентабельності. Адже рентабельність свіжої плодово-ягідної продукції напряму залежить від швидкості просування її вздовж ланцюга постачання та забезпечення належних умов зберігання та транспортування, а це в свою чергу підвищує витрати на збут. Як бачимо, лише два з чотирьох регіонів з найвищою урожайністю плодів та ягід змогли забезпечити рентабельність продукції на рівні, вище середнього по області (29,2%).

З метою підвищення ефективності збутових логістичних систем аграрних підприємств необхідно нести додаткові витрати на збереження і розширення ринків збуту своєї продукції, складські і транспортні операції, маркетинг, просування продукції, до та післяпродажне обслуговування. Забезпечити підвищення ефективності логістичної системи можна лише в тому випадку, якщо одержаний чистий результат буде зростати швидшими темпами ніж затрачені ресурси [2, с. 23].

Для прикладу розглянемо ефективність збутової діяльності окремих садівничих господарств Вінницької області в розрізі районів (таблиця 4).

Зважаючи на фактичну відсутність логістичної звітності підприємств як такої, та враховуючи той факт, що повна собівартість включає усі затрати, понесені підприємством на збут продукції, різницю повної та виробничої собівартості можна прирівняти до логістичних витрат господарства. Для порівняння, господарства згруповані за загальними площами насаджень у плодоносному віці за умовними категоріями: малі (до 150 га), середні (150-300 га), великі (більше 300 га). Із розрахунків наведених у таблиці 4 можна зробити висновок, що у господарствах з вищим рівнем логістичних витрат відповідно і рівень рентабельності продукції є вищим. Також на прикладі господарств великих розмірів спостерігається зменшення величини логістичних витрат при забезпеченні достатньо високого рівня рентабельності – ефект масштабу у дії.

Вартість логістичних операцій вважається ключовим фактором прибутковості бізнесу. Транспортні витрати і їх частка в кінцевій ціні продукції є результатом взаємодії різних ланок

агропродовольчого ланцюга постачання. У країнах з перехідною економікою, витрати на логістику складають від 18 до 32% від вартості продукції, тоді як у країнах з розвинутою ринковою економікою – 9%. Ефективність логістики малих і середніх підприємств значно поступаєтьсся ефективності логістики великих господарств. Відповідно до досліджень зарубіжних науковців, для невеликих компаній, управління запасами і складування складає більшу частину логістичних витрат та становить майже третину від ціни продажу, для середніх компаній ця частка становить від 10 до 12%, в той час як для великих компаній тільки 7% [10].

За оцінками ключових гравців ринку витрати на зберігання у малих та середніх господарствах перевищують витрати на транспортування більш ніж у два рази. До інших важливих витрат відносяться упаковка, інші супутні матеріали і пов'язані з цим роботи [9]. Підвищення витрат на логістику малих і середніх підприємств, з малими обсягами виробництва продукції, нівелює будь-

Таблиця 3
Показники економічної ефективності виробництва плодів і ягід в окремих районах
Вінницької області у 2015 році

		Барський р-н	Вінницький р-н	Тулечинський р-н	Тиврівський р-н	Вінницька обл.	
Кількість господарств	Всього	5	3	1	6	41	
	Збиткові	1	1	–	–	7	
Результати від реалізації плодів та ягід	Всього	Кількість продукції, ц	223198	119404	1144818	161219	915658
		Виробнича собівартість продукції, тис. грн.	40926	66584	17819	98330	287203
		Повна собівартість, тис. грн.	51648	82839	18841	102379	330591
		Чистий дохід, тис. грн.	78038	100588	43418	114386	427099
		Прибуток (Збиток), тис. грн.	26389	17748	24577	12007	96508
		Повна собівартість з 1 ц., грн.	231,4	693	164	635,03	361
		Ціна реалізації з 1 ц., грн.	349,64	842	379	709,51	466
		Рівень рентабельності, %	51,1	21,4	130,0	11,7	29,2

Джерело: розроблено автором за даними [7]

Таблиця 4
Ефективність збутової діяльності окремих садівничих господарств
Вінницької області в розрізі районів у 2015 р.

		Малі		Середні		Великі		
		Підприємство Калінінського р-ну	Підприємство Крижопільського р-ну	Підприємство Козятинського р-ну	Підприємство Немирівського р-ну	Підприємство Тульчинського р-ну	Підприємство Мурованово-курилівського р-ну	
Результати від реалізації плодів та ягід	Всього	Урожайність, ц з га	66,7	50,7	1,4	83,8	213,5	54,1
		Насадження у плодоносному віці, га	130,0	63,9	153,0	305,0	688,37	518,6
		Кількість продукції, ц	563,0	50,0	50,0	2087	1144818	11837
		Виробнича собівартість продукції, тис. грн.	130,0	4,2	3,0	596,0	17819	1971,0
		Повна собівартість, тис. грн.	143,0	4,9	4,1	596,0	18841	2078,0
		Витрати на логістику	13,0	0,7	1,1	0,0	1022,0	107,0
		Частка логістичних витрат в структурі собівартості, %	9,0	14,3	26,0	0,0	5,4	5,1
		Чистий дохід, тис. грн.	147,0	17,2	5,2	670,0	43418	2792,0
		Прибуток (Збиток), тис. грн.	4,0	12,3	1,1	73,2	24577	713,4
		Повна собівартість з 1 ц., грн.	254,0	98,0	82,0	285,0	164,0	175,6
Ціна реалізації 1 ц., грн.	261,0	344,0	104,0	321,0	379,0	235,8		
Рівень рентабельності, %	2,8	251,0	26,8	12,3	130,0	34,3		

Джерело: розроблено автором за даними [7]

які можливі переваги від економії масштабу. Крім того, такі підприємства не мають змоги належним чином організувати агропродовольчий ланцюг постачання у відповідності до вимог, які диктує продукція з обмеженим терміном зберігання.

Істотно зменшити рівень втрат плодово-ягідної продукції, знизити витрати та підвищити якість продукції можна за допомогою ефективної логістичної системи розподілу. Під логістичною системою розподільчої логістики слід розуміти сукупність взаємопов'язаних логістичних ланцюгів, що створюють організаційно-економічну єдність господарських суб'єктів, об'єднаних у збутовому процесі [4, с. 174].

Організацію збутової діяльності садівничих підприємств необхідно здійснювати з урахуванням особливостей розвитку агропродовольчого ринку та збутової діяльності сільськогосподарських товаровиробників у таких напрямках [2, с. 21]:

- просування агропродукції (утримання торговельних приміщень, ведення переговорів щодо цін й умов продажу, впровадження сучасних форм реалізації продукції, організація використання оптових продовольчих ринків, товарних бірж, ярмарків, аукціонів, послуг посередницьких організацій (брокерів, дилерів), у т. ч. зі зберігання, товарної доробки й транспортування продукції);
- підтримка каналів збуту (маркетингові дослідження, забезпечення інформацією про кон'юнктуру ринку, інформування покупців, прогнозування діяльності в умовах зміни ринку, підтримка балансу попиту та пропозиції);
- організація переміщення продукції (регулювання запасів, визначення методів і способів фізичного розподілу, транспортування);
- прийняття ризику (фінансування та кредитування виробників аграрної продукції, інвестування розвитку регіональних логістичних систем);
- організація маркетингової діагностики (вивчення попиту та пропозиції продукції, її спо-

живчих властивостей, якості, відмінних рис, причин втрат, методів зберігання і транспортування, ефективність роботи комунікаційних систем одержання й поширення інформації).

Відповідно до Галузевої програми розвитку садівництва в Україні на період до 2025 року [6], окремим пунктом розвитку має бути наявність при плодосховищах спеціалізованих садівничих господарств або їх об'єднаннях ліній товарного обробітку плодів. Економічно обґрунтованим, як свідчить світовий досвід, є розміщення сортувальних ліній при великих плодосховищах місткістю не менше 3-х тис. тонн. Малим садівничим господарствам рекомендовано об'єднуватися в кооперативи і загальними зусиллями будувати плодосховища, при яких організувати лінії сортування. Основні регіони вирощування зерняткових культур повинні бути забезпечені холодильниками з РГС або ULO на 80% від загальної кількості плодосховищ країни та на 40% плодпереробними цехами, а регіони, сприятливі для вирощування кісточкових та ягідних культур, відповідно на 20 та 60%. Виходячи із запланованого валового збору зерняткових культур 2 млн. 332 тис. тонн, в Україні необхідно побудувати 600 плодосховищ з РГС місткістю 3-5 тис. тонн.

Швидкими, але, як свідчить статистика (табл. 1), не достатніми темпами в області розвивається інфраструктура по зберігання плодово-ягідної продукції. На сьогоднішній день в регіоні є 46 фруктосховищ загальною ємністю на 55 тис. тонн. У 2016 році передбачається будівництво і реконструкція 5 фруктосховищ на 11,6 тис. тонн. Нині в Україні система оптової та роздрібно торгівлі складається переважно із суб'єктів приватної власності. Розвиток їх інфраструктури, в кращому випадку, здійснюється на основі маркетингових досліджень та логістики, але частіше носить довільний характер із переважанням історично розміщених об'єктів інфраструктури. Проблемним залишається ефективне поєднання транспортної інфраструктури, сучасних енерго-

Таблиця 5

Перелік основних проблемних питань на шляху до створення ефективної логістичної системи розподілу плодоягідної продукції

Проблемне питання	Характеристика
Інфраструктура	Незважаючи на те, що інвестування в інфраструктуру призводить до великих затрат коштів та часу, відмовлятися від нього не варто. Виробники, інвестуючи у спільні логістичні центри – створюватимуть ефект масштабу, що призведе до підвищення ефективності логістики шляхом скорочення маршрутів, відстаней та часу на транспортування.
Інформаційні технології	Відмова від впровадження інформаційних технологій призводить до зниження конкурентоздатності та уповільнення розвитку галузі.
Холодовий ланцюг постачання	Залучення холодильного обладнання до ланцюга постачання свіжих плодів та ягід підвищує якість та свіжість продукції та продовжує термін зберігання.
Кваліфіковані кадри	На даний час існує брак спеціалістів у галузі логістичного менеджменту та працівників, що спеціалізуються на товарній доробці продуктів з обмеженим терміном зберігання.
Послуги логістичних компаній	Відсутність на ринку операторів з надання логістичних послуг.
Торгова політика	Бюрократичні процеси по оформленню експортної документації
Інтегровані логістичні системи	Інтегровані логістичні системи передбачають ефективне управління агропродовольчими ланцюгами постачань спрямоване на об'єднання усіх учасників ланцюга постачання в єдину, ефективну систему.
Товарна доробка	Упаковка є найбільш значимою операцією, після холодового ланцюга постачання, яка призводить до мінімізації втрат за забезпечення відповідної якості продукції.
Моніторинг та відслідковуваність	Моніторинг та відслідковуваність має важливе значення для ідентифікації продукції та для проведення заходів щодо підтримки належної якості продукції.

Джерело: розроблено автором за даними [8]

ефективних складських та торгівельних площ із дотримання санітарних норм і загального контролю безпеки сільськогосподарської продукції, а питання соціального аспекту розміщення об'єктів інфраструктури приватними суб'єктами практично не розглядається [5].

Розподільча логістика будується на загальних логістичних принципах, визначених зарубіжними та вітчизняними вченими [1]:

- координація всіх процесів товароруку;
- інтеграція всіх функцій управління процесами розподілу продукції;
- адаптація комерційного, каналного та фізичного розподілу до постійно змінних вимог ринку та потреб споживача;
- системність як управління розподілом в його цілісності та взаємозалежності всіх елементів збутової діяльності;
- комплексність, тобто вирішення всієї сукупності проблем, пов'язаних із задоволенням платоспроможного попиту покупців;
- оптимальність стосовно елементів системи і режиму її функціонування;
- раціональність в організаційній структурі, та в організації управління.

Основні проблемні питання на шляху становлення ефективної логістичної системи розподілу плодово-ягідної продукції та можливі варіанти їх вирішення наведено в таблиці 5.

Управління агропродовольчими ланцюгами постачань спрямоване на перетворення ланцюга постачання в єдину, ефективну систему. В агропродовольчому секторі це означає зниження витрат без зниження якості продукції, в тому числі забезпечення відповідного рівня дозрівання плодючої продукції. В Україні, через брак інформації, дуже важко визначити рівень втрат, за які доводиться переплачувати споживачеві. Наприклад, такі види втрат як затримки під час транспортування, обробки та пакування продукції зазвичай пов'язані з підвищенням витрат на

оплату праці, електроенергію, паливо, які неминуче призводять до підвищення кінцевої ціни продукції для споживача або до зменшення прибутку учасників ланцюга постачання. Зокрема, висока вартість електроенергії повинна спонукати до пошуку альтернативних джерел енергії з метою підвищення ефективності логістичної системи. Системний підхід повинен також включати в себе планування оптимізації маршрутів при організації доставки продукції.

Необхідно також звернути увагу на можливість впровадження принципів зворотної логістики – доставка продукції та допоміжних матеріалів у зворотному напрямку по всій системі, адже при успішній реалізації зворотного потоку підприємство отримуватиме значну компенсацію витрат. Зворотний потік продукту може забезпечувати доходи від повторного використання матеріалів або їх переробки.

Висновки і пропозиції. У ході дослідження збутової діяльності плодово-ягідних господарств Вінницької області, виявлено численні недоліки у функціонуванні логістичних систем розподілу як в регіоні, так і у країні в цілому. Виявлено значний розрив між нарощуванням обсягів виробництва плодючої продукції та забезпеченням розвитку відповідної інфраструктури для її належного зберігання та транспортування. Відсутність логістичної стратегії просування продукції вздовж ланцюга постачання та залучення великої кількості посередницьких структур негативно впливає на кінцеві результати діяльності господарств. Запропоновано можливі шляхи скорочення втрат врожаю плодючих культур, забезпечення належної якості продукції за прийнятною ціною, що, в свою чергу, передбачає застосування системного підходу до формування логістичної системи розподілу плодючих господарств та об'єднання зусиль усіх ключових учасників агропродовольчого ланцюга постачання.

Список літератури:

1. Аникина Б.А. Логистика: Уч. пос. / Под ред. проф. Б.А. Аникина. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 220 с.
2. Варченко О.М. Методичні підходи до оцінки ефективності функціонування збутових логістичних систем аграрних підприємств / О.М. Варченко // Економіка та управління АПК – № 2 – 2014. – С. 21–26.
3. Зубков А.В. Совершенствование сбыта продукции садоводства сельскохозяйственными товаропроизводителями Липецкой области / А.В. ЗУБКОВ // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2009. – № 10. – С. 74–78.
4. Кислий В.М. Логістика: теорія та практика: Навчальний посібник / В.М. Кислий та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.
5. Мороз О.Д. Методика оцінки передумов формування регіональних логістичних систем [Електронний ресурс] / О.Д. Мороз. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_36/Zmist/8PDF.pdf
6. Галузева програма розвитку садівництва в Україні на період до 2025 року [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/14018>
7. Статистичний збірник «Сільське господарство Вінниччини» за 2015 рік / Головне управління статистики у Вінницькій області; за ред. С.В. Рибалко – Вінниця, 2016. – 291 с.
8. Fonseca J.M. Logistics Systems Need to Scale Up Reduction of Produce Losses in the Latin America and Caribbean Region / J.M. Fonseca, N. Vergara // Proc. III rd Int. Conf. on Postharvest and Quality Management of Horticultural Products of Interest for Tropical Regions. – 2014. – P. 173–180.
9. Rantasila K. Measurements of national-level logistics costs and performance / K. Rantasila, L. Ojala // International Transport Forum. – 2012. – 64 p.
10. Schwartz J. Logistics, transport and food prices in LAC: policy guidance for improving efficiency and reducing costs / J. Schwartz, J. Guasch, G. Wilmsmeier, and A. Stokenberga // World Bank, Sustainable Development Occasional Papers Series. – 2009. – № 2.

Вострякова В.И.

Винницкий национальный аграрный университета

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ПЛОДОВО-ЯГОДНОЙ ПРОДУКЦИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

Производство плодово-ягодной продукции связано с высокими показателями потерь вдоль цепи поставок во всем мире. Украина – не исключение, ведь около трети свежей плодово-ягодной продукции портится, так и не достигнув конечного потребителя, что отрицательно влияет на конечные результаты деятельности предприятий в частности и продовольственной безопасности страны в целом. Совершенствование системы логистики и управления агропродовольственными цепями поставок считается наиболее эффективным методом снижения потерь плодово-ягодной продукции вдоль всей цепи. Ошибки в планировании логистических операций, которые включают в себя сбор, хранение и транспортировку, вместе с несоответствием инфраструктуры, являются одними из наиболее распространенных причин высокого уровня потерь продукции. В данной статье приведена характеристика текущего состояния и результатов деятельности садоводческих предприятий Винницкой области и проанализирована возможность и целесообразность применения логистических принципов в сбытовой деятельности предприятий.

Ключевые слова: инфраструктура, агропродовольственные цепи поставок, плодово-ягодная продукция, управление логистикой, потери продукции.

Vostriakova V.I.

Vinnitsa National Agrarian University

FRUIT LOGISTICS DISTRIBUTION SYSTEMS CHALLENGES AND DEVELOPMENT IN VINNYTSIA REGION

Summary

Fruit supply chain is one of the food subsectors in which the highest losses are encountered worldwide. Ukraine – is not an exception, about 30% of fresh fruits and berries are lost before they reach consumers, that has negative impact on the final income of the enterprises in particular and food security in general. Improving agri-food supply chain management is the most effective approach to reduce fruits and berries losses across the supply chain. Failures in logistics operations including product handling, storage and transport, and inappropriate infrastructure are among the most common reasons for the high level of food losses. Detailed description of the current state is presented and horticultural enterprises' performance of Vinnytsia region is analyzed, the possibility and feasibility of logistic principles implementation in distribution system of the enterprises is discussed in this article.

Keywords: infrastructure, agri-food supply chain, fruit products, logistics management, food losses.